

1 Kokoomuksen puoluehallituksen esitys puoluekokoukselle 14.-16.6.2024

2 Kokoomuksen kunta- ja aluepoliittinen kannanotto

3 Kunnissa ja kaupungeissa syntyy tulevaisuus

4 Kunnat ja kaupungit ovat siirtyneet uuteen aikaan. Katse on nyt kohdistettu täysimääräisesti sivistys-
5 ja elinvoimatehtävän toteuttamiseen. Kokoomus haluaa, että jokainen kunta voi onnistua tässä tehtä-
6 vässä. Kuntien ja kaupunkien tulee voida ammentaa omista vahvuuksistaan sekä hakea itselleen par-
7 haat tavat toimia ja kumppanit tehdä yhteistyötä.

8 Kokoomus on kuntien ja kaupunkien puolue. Kokoomuksen johdolla hallitus on haastavan talousti-
9 lanteen keskellä puolustanut sekä suojannut kuntien toimintaedellytyksiä ja kykyä suoriutua tehtävis-
10 tään. Valinta on tehty siksi, että kuntien käsissä on suomalaisten arki ja Suomen tulevaisuus: lapset
11 ja nuoret, koulutus, lähiympäristön vaaliminen ja uuden elinvoiman rakentaminen.

12 Tästä valinnasta kokoomus haluaa pitää kiinni myös jatkossa.

13 Sivistys on suomalaisen yhteiskunnan tukipilari, tulevaisuuden rakentaja ja menestyksen vauhdittaja.
14 Kuntien ja kaupunkien tehtävänä on varmistaa, että jokaisella on tasavertainen mahdollisuus kasvaa,
15 oppia ja rakentaa oman näköistään elämää.

16 Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen koulutuksen tulee jatkossakin olla kun-
17 tien lakisääteisenä tehtävänä. Kokoomuksen pitkän aikavälin tavoitteena on esiopetuksen laajentami-
18 nen kaksivuotiseksi ja jokaisen lapsen saaminen varhaiskasvatuksen piiriin viimeistään kolmen vuo-
19 den iässä. Vastavuoroisesti kunnilta edellytetään kasvatus- ja koulutuspalveluiden laadun turvaa-
20 mista. Jokaisella kunnalla on oltava – yksin tai tarvittaessa yhdessä naapurin kanssa – sekä mahdol-
21 lisuus että velvollisuus tarjota lapsille ja nuorille laadukas oppimispolku, yhdenvertaisesti.

22 Kunnat ja kaupungit ovat tapahtumien ja elämysten näyttämöitä. Ne tuovat kulttuurin ja liikunnan
23 jokaisen ulottuville ja vaikuttavat siten merkittävällä tavalla suomalaisten arkiseen hyvinvointiin. Tu-
24 levaisuuden kunnissa ja kaupungeissa nähdään erityinen arvo lasten ja nuorten harrastusmahdolli-
25 suuksien, osallisuuden ja hyvän elinympäristön turvaamisessa, sillä lapsissa ja nuorissa on jokaisen
26 kunnan ja koko Suomen tulevaisuus.

27 Paikallisen elinvoiman vahvistaminen on paras tae onnistua tulevaisuuden haasteisiin vastaamisessa.
28 Vauhdittaessaan ja luodessaan edellytyksiä kasville kunnissa ja kaupungeissa ratkotaan koko Suo-
29 men kohtalon kysymystä: miten selätämme talouden kurimuksen, palaamme kasvu-uralle ja varmis-
30 tamme hyvinvointiyhteiskuntamme tulevaisuuden. Kuntien elinvoimaroolia vahvistaa osaltaan työ-
31 ja elinkeinopalveluiden siirto vuonna 2025. Uudistuksen tavoitteena on työllisyyden vahvistaminen
32 yhä paremmin kohdennetuilla ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivilla palveluilla. Siirron
33 jälkeen kunnilla on kaikki keskeisimmin elinvoimakunnan rakentamiseen kytkeytyvät palvelut itsel-
34 lään, ja näitä synergioita on osattava hyödyntää.

35 Kuntien ja kaupunkien tilanteet eroavat toisistaan merkittävästi. Kaupungeissa ja kaupunkiseuduilla
36 syntyy noin 80 prosenttia Suomen kansantuotteesta ja enemmistö innovaatioista. Kaupunkiseuduilla
37 asuu noin 80 prosenttia suomalaisista ja sijaitsee sama osuus Suomen työpaikoista.

38 Suuremmille kaupungeille ja kaupunkiseuduille kannattaakin antaa suurempi rooli talouden vauhdit-
39 tamisessa työllisyyden, korkeakoulutuksen, innovaatiopolitiikan ja kansainvälistymisen keinoilla.
40 Kaupungeilla on kyky ja mahdollisuudet kantaa vastuuta laajoista, koko yhteiskuntaa kohtaavista il-
41 miöistä yhdessä valtion kanssa.

42 Pienemmissä kunnissa pitää puolestaan olla tilaa erikoistua. Kunnille täytyy tarjota mahdollisuus it-
43 senäisesti rakentaa sekä profiloitua esimerkiksi jonkin teollisuudenalan, maatalouselinkeinon tai va-
44 paa-ajan vieton kunnaksi. Kehitystä erikoistuviin kuntiin on syytä jatkaa ja samalla huolehtia siitä,
45 että jokainen kunta pystyy tarjoamaan osaltaan perustuslain mukaisesti peruspalvelut sivistys-, elin-
46 keino- ja maankäyttöasioissa.

47 Maaseutumaisissa kunnissa elinvoima on perinteisesti löytynyt maasta itsestään. Maatalous, metsä-
48 talous ja luonnonvarojen vastuullinen ja innovatiivinen käyttö ovat olleet tärkeä tekijä Suomen vau-
49 rastumisessa. Niiden merkitys vain korostuu tässä epävakaassa ajassa, jossa huoltovarmuudesta ja
50 omavastuisuudesta on välttämätöntä pitää kiinni. Samalla modernit tietoliikenneyhteydet ja suoma-
51 lainen osaaminen tarjoavat yhä suuremmat mahdollisuudet monipaikkaisuudelle niin asumisessa kuin
52 elinkeinotoiminnassa.

53 Myös rahoitusjärjestelmän täytyy kannustaa kuntia onnistumaan. Kuntien itsenäisyyden vahvista-
54 miseksi rahoituspuolelta tulee olla enemmän kuntien omassa hallinnassa. Kuntien täytyy voida päästä
55 hyötymään onnistuneesta elinkeinopolitiikasta ja saada pitää itsellään suurempi osuus alueella synty-
56 neestä elinvoimasta mm. verotulokertymän kautta.

57 Erilaistuvissa kunnissa tarvitaan myös erilaisia normeja ja säädöksiä. Purkamalla normeja nykyisestä
58 tehtäväkentästä tuetaan jokaisen kunnan kykyä vastata perustehtävistään. Kun kuntien annetaan roh-
59 keasti erilaistua ja keskittyä siihen, missä ne ovat parhaita, tarjotaan edellytykset kunnan perustehtä-
60 vien toteuttamiseen ja oman tulevaisuuden määrittämiseen. Tähän myös lainsäädännön on luotava
61 mahdollisuudet.

62 Voimakkaidenkin muutosten keskellä kuntien perustehtävä pysyy: kunnat ovat nyt ja tulevaisuudessa
63 lähidemokratian perusyksikkö, lähimpänä ihmistä.

64 Rakkaus ja kiinnittyminen kotipaikkaan ei synny kunnan vaakunasta tai hallinnosta, vaan alueen yh-
65 teisöstä ja ympäristöstä. Kotikunnan naapurustot ja kolmannen sektorin toimijat ovat voimavaran
66 lähteitä, jotka syntyvät kuntalaisten omasta aktiivisuudesta ja välittämisestä.

67 Lähialueen kysymyksissä kunnan asukkaat ovat parhaat asiantuntijat. Eniten yritysten toimintaedel-
68 lytyksistä tietävät paikalliset yritykset. Naapuruston yhteisiä roskankeruutalkoita tai kehitysehdotuk-
69 sia ei voi käskeä ylhäältä. Siksi lähidemokratiaa ja yhteisöllisyyttä täytyy vaalia.

70 Suomalaisten arjen kannalta tärkeimmät päätökset tehdään kunnissa. Hyvä ja sujuva arki muodostuu
71 loppujen lopuksi melko pienistä asioista. Hiihtolatuksen kunto, sujuva liikenne, kirjaston valikoima,
72 lähiluonto tai jalkapallokentän kunto vaikuttavat elämän laatuun voimakkaimmin kuin hallinnon ra-
73 kenteet tai strategiat.

74 Kokoomus näkee kunnissa valtavan mahdollisuuden. Katse tulee keskittää ja kuntien uuteen rooliin
75 ja uusien painopisteiden menestymisen tukemiseen. Tämä kannattaa, sillä Suomen ja suomalaisten
76 menestyksen perusteet rakennetaan kuntien ja kaupunkien jokapäiväisessä työssä.

77 Kun kunnille annetaan edellytykset onnistua, pystyvät ne myös huolehtimaan tärkeimmistä tehtävis-
78 tään: hyvän elämän mahdollistamisesta ja tulevaisuuden rakentamisesta.

79 **Suomalaiset ansaitsevat laadukkaat ja toimivat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalve-**
80 **lut**

- 81 Yhteiskunnan sosiaalista kestävyyttä mitataan sillä, miten se kykenee turvaamaan heikoimmassa
82 asemassa olevien elämän inhimilliset lähtökohdat syntymästä elämän viimeiseen päivään asti. Ko-
83 koomuksen tavoite on, että jokainen suomalainen saa tarvitsemansa sote-palvelut nopeasti ja laa-
84 dukkaasti asuinpaikasta tai taloudellisesta asemasta riippumatta.
- 85 Väestömme ikääntyy ja ihmisten palvelutarpeet eri elämävaiheissa moninaistuvat. Tämä tarkoittaa,
86 että sosiaali- ja terveystalouden tarve kasvaa tulevina vuosina. Samalla palveluita haastaa kaksi
87 perustavanlaatuaista ongelmaa: rahan ja osaavan henkilöstön niukkuus. Tämä edellyttää määrätietoi-
88 sia toimia palveluiden uudistamiseksi, henkilöstön saatavuuden varmistamiseksi ja rahojen riittä-
89 vyyden turvaamiseksi sekä hyvinvointialueilta että hallitukselta.
- 90 Kokoomus haluaa, että hyvinvointialueet onnistuvat tehtävässään. Samaan aikaan on varmistettava,
91 että alueet pystyvät tarjoamaan laadukkaat terveys-, sosiaali- ja pelastuspalvelut alueensa asukkaille
92 ja toimimaan niille asetetuissa raameissa palveluiden ja rahoituksen osalta.
- 93 Rakenteisiin ei kuitenkaan pidä rakastua. Sosiaali- ja terveystalouden kehittämisen kärkenä on
94 oltava ihminen ja hoitoon pääsy, sekä laadukkaat ja vaikuttavat palvelut ja järjestelmän kestävyys
95 kustannusten kasvua hillitsemällä. Jos tämä ei toteudu, Kokoomus on valmis myös rakenteellisiin
96 muutoksiin.
- 97 Kokoomus haluaa turvata ihmisten oikeuden sujuvaan hoitoon, pääsyn inhimilliseen hoivaan ja
98 muihin tarvitsemiinsa palveluihin. Tämän teemme palveluiden sisältö- ja asiakasnäkökulmasta.
- 99 Sosiaali- ja terveystalouksia on uudistettava niin, että ne tarjoavat oikean palvelun oikeaan aikaan.
100 Sairauksien ehkäisyssä sekä hoidossa ja hoivassa pitää pyrkiä auttamaan jo ennen kuin ihminen tar-
101 vitsee raskaampia palveluita. Jokaisen suomalaisen on voitava luottaa siihen, että hän saa tarvitse-
102 mansa hoidon ja hoivan oikea-aikaisesti, sujuvasti ja turvallisesti. Hyvinvoinnin ja terveyden edistä-
103 misessä painopiste tulee olla ehkäisevässä työssä. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan työ-
104 hön mukaan julkiset palvelut, yksityiset toimijat ja kolmas sektori.
- 105 Yksityisten toimijoiden ja järjestöjen tekemä työ hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä nii-
106 den tarjoamat palvelut tukevat olennaisesti julkisia sosiaali- ja terveystalouksia. Järjestöt pystyvät
107 työskentelemään monipuolisesti ja matalalla kynnyksellä lähellä kansalaisten arkea. Kokoomus on
108 sitoutunut turvaamaan sosiaali- ja terveystalouden laadukkaan ja hallitun moninaisuuden mo-
109 nituottajamallilla ja julkista järjestelmää tukevan työterveyshuollon, YTHS:n, Kela-korvausten ja
110 itse rahoitettujen yksityisten palveluiden kautta.
- 111 Uudessa ajassa korostuu myös vaatimus hoitojen ja palveluiden tuoman hyödyn ja vaikuttavuuden
112 tarkastelusta. Käytettävissä olevat resurssit on kohdennettava mahdollisimman tehokkaasti. Julki-
113 sestisesti tarjottavan hoidon tai palvelun on oltava vaikuttava myös verrokkeihinsa verrattuna. Julkisen
114 palveluvalikoiman laajuus ja laatu määritellään nykyistä paremmin. Kokoomus tunnistaa, että tämä
115 työ edellyttää laajaa yhteiskunnallista keskustelua ja haluaa työhön mukaan ammattilaiset ja asian-
116 tuntijat.
- 117 Muutoksen hetkellä on käytettävä hyödyksi uudistumisen mahdollisuus. Sosiaali- ja terveystaloue-
118 luiden järjestelmässämme on paljon hyvää, vaikka viimeisten vuosien aikana sote-keskustelua on
119 käyty kriisien kautta. On aika varmistaa, että sosiaali- ja terveystalouden uudistuksella tavoiteltu
120 hyöty – laajempien hartioiden tarjoama vahvempi pohja – saavuttaa täyden potentiaalinsa. Tässä
121 onnistumme vain uudistamalla, ottamalla käyttöön uusia toimintatapoja, uudistamalla palveluraken-
122 teita toimivana kokonaisuutena, vahvistamalla peruspalveluita ja hyödyntämällä teknologian tuomat
123 mahdollisuudet niissä palveluissa, joissa se järkevää on.
- 124 Kokoomus suhtautuu myönteisesti palveluiden kunnianhimoiseen uudistamiseen.

125 Hoidon jatkuvuuden vahvistaminen parantaa hoidon saatavuutta ja vahvistaa sen tuloksia. Omalää-
 126 kärimallin merkittävästi laajempi käyttöönotto vahvistaisi hoidon jatkuvuutta. Yksi keino edistää
 127 omalääkäriajatuksen leviämistä samoin kuin valinnanvapauden nykyistä laajempaa toteutumista on
 128 ammatinharjoittamallin käyttöönotto myös julkisessa terveydenhuollossa. Kokoomus suhtautuu
 129 myönteisesti ammatinharjoittajamallin käyttöönottoon ja laajentamiseen ja näkee sen toteuttavan
 130 hyvin niitä peruseriaatteita, joita kokoomus on pitänyt sosiaali- ja terveyspalveluita koskien tär-
 131 keänä.

132 Hyvinvointialueita on kannustettava siihen, että parhaat käytännöt tulevat käyttöön kaikkialla Suo-
 133 messa. On esimerkiksi varmistettava, että palveluiden yksikköhinnat tehdään läpinäkyväksi yhtei-
 134 sen kustannuslaskentamallin avulla ja että alueiden väliset yksikkökustannukset ovat vertailukelpoi-
 135 sia. Aito vertailtavuus mahdollistaa parhaiden ratkaisujen hakemisen palveluiden järjestämiseksi.

136 Tiedon, teknologian, palveluiden digitalisaation ja tekoälyn saralla on vielä valtavasti hyödyntämät-
 137 tömiä mahdollisuuksia parempien sosiaali- ja terveyspalveluiden rakentamiseksi ja hyvinvoinnin
 138 lisäämiseksi. Uudet teknologiat ja tiedonkeruu mahdollistavat elinvuosien lisäämisen, hoivan tason
 139 parantamisen, henkilöstön sekä hyvinvointia ja terveyttä edistää. Määrätietoinen digitalisaatioloikka
 140 edellyttää rohkeutta ja ketteryttä niin hyvinvointialueilta kuin lainsäätäjältä. Kokoomus haluaa var-
 141 mistaa terveysalan tutkimuksen edellytykset ja uusien teknologioiden tarjoamien mahdollisuuksien
 142 potentiaalin käyttöönoton.

143 Pienenevien ikäluokkien Suomessa jokainen syntyvä lapsi on lahja ja jokainen varttuva nuori an-
 144 saittaa hyvät eväät elämään. Lasten ja perheiden palveluja on kehitettävä lapsi- ja perhelähtöiseksi
 145 kokonaisuudeksi, jossa painottuvat ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen. Erityisesti matalan
 146 kynnyksen keskusteluapu ja mielenterveyspalveluiden nopea saatavuus on turvattava jokaiselle niitä
 147 tarvitsevalle lapselle ja nuorelle.

148 Väestön ikääntyessä Suomessa on välttämätöntä varmistaa ikääntyvien hyvä hoiva, jossa toteutuvat
 149 itsemääräämisoikeus, osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet palveluihin. Kokoomus pitää tärkeänä
 150 teknologisten ratkaisujen lisäämistä, valinnanvapauden kasvattamista, laadukasta asiakassegmen-
 151 tointia ja toimivaa palveluohjausta. Näiden toimien avulla voidaan varmistaa tarkoituksenmukaisten
 152 palveluiden piiriin pääseminen ja palveluiden kustannustehokkuus. Omaishoitajien laadukkaista tu-
 153 kkipalveluista ja palveluvalikoimasta on huolehdittava.

154 Ensihoito- ja pelastuspalvelut on oltava nopeasti ja ammattitaitoisesti saatavilla, kun niitä tarvitsee.
 155 Pelastusalan ammattilaiset ovat usein ensimmäisiä, jotka kohtaavat kiireellistä apua tarvitsevan ih-
 156 misen. On tärkeää, että pelastuspalvelut voidaan edelleen tuottaa laadukkaasti ja yhdenmukaisesti
 157 kaikkialla Suomessa. Siksi on varmistettava, että pelastuspalveluiden asema säilyy vahvana, eivätkä
 158 ne hyvinvointialueiden toiminnassa jää sosiaali- ja terveyspalveluiden varjoon.

159 **Menestyksen edellytykset kestävästi kaikilla alueilla**

160 Kokoomuslaisen aluepolitiikan ytimessä on luottamus ihmisten ja yritysten haluun rakentaa menes-
 161 tystä omalla toiminnallaan ja omilla vahvuuksillaan. Se tarkoittaa, että kaikkialla Suomessa on voi-
 162 tava hyödyntää kestävästi voimavaroja, joita alueella on saatavilla. Se voi tarkoittaa luonnonvaroja,
 163 matkailua, elämyksiä, osaamiseen perustuvia uusia tuotteita ja innovaatioita tai uudenlaisia tapoja
 164 tuottaa palveluita. Alueellisten vahvuuksien maksimaalisen hyödyntämisen luonnollisena lähtökoh-
 165 tana ovat alueen inhimilliset voimavarat, toimeliaisuus ja yritteliäisyys. Valtion on lainsäädännön
 166 kautta luotava oma-aloitteisuuteen kannustava ja aktiivisuudesta palkitseva toimintaympäristö, jossa
 167 verotus, sosiaaliturva ja säädösympäristö on oikealla tavalla viritetty.

168 Suomen on oltava joka suuntaan saavutettava: Tavarain, ihmisten ja tiedon on liikuttava sujuvasti.
169 Suomen kilpailukykyyn, turvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta on järkevää ja kaukonäköistä
170 edistää alueiden ja kaupunkiseutujen saavutettavuutta niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.
171 Kaupunkien tehokkaat joukkoliikennetilat ja toimivat asuntomarkkinat taas luovat dynaamisia
172 työssäkäyntialueita ja vahvistavat työvoiman liikkuvuutta. Alueiden elinvoima syntyy keskuskau-
173 punkkien, ympäröivien kuntien, hyvinvointialueiden ja valtion aluehallinnon ratkaisulla esimerkiksi
174 osaamisesta huolehtimisen, järkevän ja sujuvan kaavoituksen sekä palveluhenkisen hallinnon edes-
175 auttamana yhdessä elinkeinoelämän ja oppilaitosten kanssa.